

La integració de centres escolars

Al llarg de l'any 2012, el Síndic de Greuges ha rebut nombroses queixes referides al tancament de diversos centres escolars i a la seva integració en altres centres de la zona en municipis com ara Reus, Tarragona, la Canonja o Olèrdola, especialment perquè són centres amb demanda elevada i amb projectes educatius de centre singulars i ben valorats per les famílies.

L'estudi de les queixes posa de manifest que, en general, el Departament d'Ensenyament justifica aquesta decisió d'acord amb les previsions d'evolució demogràfica decreixent en aquests municipis, a la necessitat de racionalitzar la inversió en centres en el context actual de limitacions pressupostàries, a la necessitat de millorar les condicions materials d'escolarització de l'alumnat dels centres suprimits, ubicats en instal·lacions provisionals, a la disponibilitat d'oferta sobrant a la zona (o propera a la zona) per donar resposta a les necessitats d'escolarització existents, etc.

En aquest sentit, el Síndic recorda que la mesura adoptada d'integrar dos centres es fa en el marc del manament del Departament d'Ensenyament de programar l'oferta educativa, tal com estableixen els articles 44, 45 i 74 de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, que atorga competències a l'Administració educativa a l'hora de crear, modificar i suprimir centres escolars. Aquesta mesura, doncs, si bé pot ser discutida legítimament per membres de la comunitat escolar dels centres afectats, atès que modifica les seves condicions d'escolarització, *per se* no suposa una vulneració de drets.

Tot i que la integració de centres educatius comporta riscos, no suposa una vulneració de drets

Amb tot, el Síndic també recorda que aquesta mesura es pot adoptar sempre que la integració no malmeti les condicions de qualitat i equitat en què els alumnes estaran escolaritzats, condicions que també protegeix tant la Llei orgànica d'educació com la Llei d'educació de Catalunya.

La decisió del Departament d'Ensenyament d'integrar dos centres, doncs, requereix que la mateixa Administració educativa iniciï actuacions específiques per poder desenvolupar

aquest procés sense vulnerar drets de l'alumnat actualment escolaritzat i de les seves famílies, i garantint que l'oferta educativa que en resulti respongui a criteris de qualitat i d'equitat en la planificació educativa.

De fet, la mateixa integració té riscos relacionats, per exemple, amb la possible sobreocupació de determinats centres de la zona (o zones contigües), depenent de com es gestioni el procés de reubicació de les famílies escolaritzades als centres suprimits, especialment si la previsió de la davallada demogràfica no es confirma en el futur; o també amb la possible manca de garanties d'unes condicions d'accessibilitat geogràfica al nou centre adequades, quan el centre alternatiu és distant del centre que se suprimeix. L'adopció d'aquesta mesura, doncs, obliga les administracions afectades a trobar solucions a la problemàtica que planteja.

La demanda d'un centre no ha de ser el criteri principal que cal tenir en compte en la programació de l'oferta

A més, en la línia del punt anterior, hi ha persones interessades que apelen al dret de llibertat d'elecció de centre, a l'opció feta en el procés d'admissió per un determinat projecte educatiu i a l'elevada demanda del centre per justificar el seu desacord amb la integració de centres.

En vista d'aquests arguments, d'una banda, el Síndic recorda que el criteri de demanda real (solicituds presentades en primera opció per les famílies) d'un determinat centre no és necessàriament l'aspecte principal que cal tenir en compte en la programació de l'oferta, i que el grau de demanda del centre no és determinant del nivell de qualitat ofert, però sovint sí de determinats problemes d'inequitat. Pel que fa al seguiment de criteris de demanda en la planificació de l'oferta, és a dir, de mantenir o crear noves places als centres amb sobredemanda, el Síndic defensa que la decisió sobre la programació de l'oferta ha de prendre en consideració altres criteris d'interès general, abans que la demanda rebuda per cada centre o per cada zona.

I, d'altra banda, el Síndic recorda que l'ordenament jurídic no reconeix el dret de l'alumnat i les seves famílies a un determinat projecte educatiu. En tot cas, la Llei 12/2009, d'educació, estableix,

en l'article 91, que tots els centres vinculats al Servei d'Educació de Catalunya han de disposar de projecte educatiu, i afegeix, en l'article 93, que les administracions han de garantir que els centres públics siguin un referent de qualitat educativa i d'assoliment dels objectius d'excel·lència i d'equitat, entre d'altres.

Encara que la llei no reconeix el dret a un determinat projecte educatiu les famílies han de poder conèixer el projecte del centre i participar en la seva aprovació

Més enllà d'aquests trets comuns, que han de quedar garantits, és ben cert que l'ordenament jurídic també preveu que els centres tinguin un marge d'autonomia per definir un projecte educatiu propi. El caràcter singular d'un centre (per ideari, per confessionalitat, per enfocament pedagògic, etc.), però, no genera drets entorn de l'admissió d'alumnat, ni tampoc l'obligació de garantir a les famílies una oferta alternativa de les mateixes característiques.

Dit això, la Llei 12/2009 també incorpora el dret de les famílies a conèixer el projecte educatiu

de centre i a participar en la seva aprovació a través del consell escolar de centre, alhora que consagra la participació de la comunitat educativa en general i la implicació de les famílies en particular com a principis bàsics del sistema educatiu.

En vista d'aquesta consideració, el Síndic demana al Departament d'Ensenyament que es treballi conjuntament amb les comunitats educatives dels centres objecte d'integració en la definició d'objectius comuns que permetin incorporar les millors pràctiques de referència dels dos centres, consensuant una única línia metodològica, a fi que aquest procés d'integració dels projectes educatius de centre sigui reeixit. I també demana que s'informi les famílies sobre el nou projecte educatiu de centre que resulti de la integració, respectant en la mesura que sigui possible els trets principals dels projectes educatius originals, i que aquest nou projecte sigui aprovat en el marc del nou consell escolar de centre (o alternativament, en cas que no estigui previst renovar-ne la composició després del procés d'integració sofert, a fi d'adequar l'elecció de representants a la nova realitat del centre, buscar la manera de garantir la participació de les famílies i de la resta de membres de la comunitat escolar, encara que sigui a través del consell escolar de l'escola objecte de tancament quan encara estiguin en funcionament).

Q 01576/2012 i altres

El Síndic ha rebut diverses queixes referides al tancament de l'escola Olga Xirinacs de Tarragona. El Consell Escolar manifestava la seva disconformitat amb aquest tancament i sol·licitava, entre altres aspectes, que es traslladés el centre a unes altres instal·lacions o que es fessin les reformes necessàries a les instal·lacions provisionals existents, sempre amb l'objectiu de mantenir el seu projecte educatiu. No estava conforme amb la fusió amb altres centres, tal com havia previst el Departament d'Ensenyament.

L'estudi d'aquestes queixes va concloure que l'evolució de les sol·licituds d'admissió d'alumnat al municipi justificava la supressió d'oferta per part del Departament d'Ensenyament, i que aquesta administració, d'acord amb les seves competències i amb la discrecionalitat de què disposa en la programació de l'oferta educativa, tenia prou arguments per tancar l'escola Olga Xirinacs, ubicada en instal·lacions provisionals, i integrar-la en una altra escola del municipi. Malgrat la manca d'irregularitat, el Síndic va demanar, entre altres aspectes, que es garantís l'acompanyament adequat de les famílies afectades en el procés de reubicació i també que es treballés amb les direccions dels dos centres per fusionar els projectes educatius i adequar el funcionament dels òrgans de participació de la comunitat escolar a la nova realitat.